

Genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens skrivelse 2009/10:159 Genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och två motioner från allmänna motionstiden 2009. Ingen följdmotion har väckts med anledning av skrivelsen.

När Estland, Lettland, Litauen och Polen blev EU-medlemmar 2004 skapades en helt ny situation i Östersjöregionen. Betydelsen av att åtta av nio strandstater nu var EU-medlemmar uppmärksammades tidigt av Europaparlamentet som föreslog att en strategi för Östersjöområdet skulle utarbetas. År 2006 uppmanade parlamentet genom en resolution kommissionen att ta fram en sådan strategi. EU:s strategi för Östersjöregionen antogs under Sveriges ordförandeskap vid Europeiska rådets möte den 30 oktober 2009. EU:s Östersjöstater integreras därmed i ett större europeiskt område där målet är att förbättra situationen i synnerhet när det gäller miljö, ekonomi, utbildning, sjösäkerhet och kriminalitet.

Utskottet föreslår att skrivelsen läggs till handlingarna och att motionerna avslås.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Skrivelsens huvudsakliga innehåll	5
Utskottet	6
Motionerna	6
Utskottets överväganden	6
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	9
Skrivelsen	9
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen**

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:U314 och 2009/10:U340 yrkande 55.

2. **Skrivelsen**

Riksdagen lägger skrivelse 2009/10:159 till handlingarna.

Stockholm den 22 april 2010

På utrikesutskottets vägnar

Göran Lenmarker

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Göran Lenmarker (m), Urban Ahlin (s), Gustav Blix (m), Anne-Marie Pålsson (m), Kerstin Lundgren (c), Kent Härstedt (s), Fredrik Malm (fp), Walburga Habsburg Douglas (m), Kerstin Engle (s), Holger Gustafsson (kd), Hans Linde (v), Carin Runeson (s), Rosita Runegrund (kd), Mats Sander (m), Olle Thorell (s), Ameer Sachet (s) och Max Andersson (mp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I slutet av 2006 föreslog Europaparlamentet att en strategi skulle tas fram för Östersjöområdet. Europeiska rådet uppmanade i slutsatser från den 14 december 2007 kommissionen att lägga fram en sådan strategi senast i juni 2009. Kommissionen lade fram sitt förslag till strategi och tillhörande handlingsplan för Östersjöregionen den 10 juni 2009.

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens skrivelse 2009/10:159 om EU:s strategi för Östersjöområdet och två motioner från allmänna motionstiden hösten 2009.

Utskottet har i samband med ärendets beredning tagit del av faktagrönmemoria 2008/09:151, kommissionsmeddelandena KOM(2009) 248 EU:s strategi för Östersjöområdet, SEK(2009) 712 Handlingsplan, SEK(2009) 703 Sammanfattning av konsekvensbedömning och SEK(2009) 702 Konsekvensbedömning samt rådsslutsatserna från allmänna rådets möte den 26 oktober 2009 och Europeiska rådet den 29–30 oktober 2009.

Den 10 juni 2009 genomförde utrikesutskottet och EU-nämnden ett offentligt seminarium om EU:s Östersjöstrategi. I seminariet deltog dåvarande EU-minister Cecilia Malmström, chefen för EU-kommissionens Stockholmskontor Pierre Schellekens, Världsnaturfondens generalsekreterare Lasse Gustavsson, Swedbanks chefsekonom Cecilia Hermansson och Svenska kraftnäts generaldirektör Mikael Odenberg. Till seminariet var ett hundratal åhörare anmälda.

Den 6–7 september 2009 stod utskottets ordförande värd för ett möte om bl.a. Östersjöstrategin där utrikesutskottets ordförande i EU:s medlemsstater och Europaparlamentet deltog. Cofacc (Conference of Foreign Affairs Committee Chairs) äger rum under varje EU-ordförandeskap. Till konferensen hade även inbjudits ordförandena i utrikesutskotten i Kroatien, Turkiet och Makedonien samt Island och Norge. Vid konferensen deltog sammanlagt representanter för 27 länder och Europaparlamentet. Mötet hölls i Visby på Gotland, eftersom ett tema för konferensen var Östersjön och relationerna med närområdet (inklusive EU:s Östersjöstrategi). Statssekreterare Maria Åsenius höll ett anförande om arbetet med Östersjöstrategin.

Utskottet har i utlåtande 2009/10:UU5 redovisat sin granskning enligt 10 kap. 4 § riksdagsordningen av kommissionens meddelande om EU:s strategi för Östersjöområdet, KOM(2009) 248 (jfr SEK(2009) 702, 703 och 712).

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för arbetet med genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen, som antogs under Sveriges ordförandeskap vid Europeiska rådets möte den 30 oktober 2009. Strategin ställer höga krav på medlemsstaterna i Östersjöregionen att samordna de åtgärder som berörs av strategin. I skrivelsen redovisar regeringen arbetet med genomförandet av strategin i Sverige och de krav som detta ställer på styrningen nationellt i Sverige respektive på samverkan med medlemsstaterna runt Östersjön och med Europeiska kommissionen. Regeringen ger i skrivelsen också sin syn på de principiella grunderna för strategin och det mervärde som strategin ger såväl EU-samarbetet som utvecklingen i Sveriges närområde.

Utskottet

Motionerna

Socialdemokraterna förespråkar i *kommittémotion 2009/10:U340 (s) yrkande 55* att samarbetet kring Östersjön fortsätter att utvecklas vad gäller handel, miljö och säkerhet. Vidare betonas vikten av ökat ekonomiskt samarbete med de baltiska staterna för att mildra finanskrisens efterdyningar. Beslutet om nedläggning av generalkonsulaten i Kaliningrad, Gdansk och Hamburg anses ogenomtänkt. Vidare uttrycker Socialdemokraterna i motionen sin kritiska hållning till en gasledning på Östersjöns botten.

I den *enskilda motionen 2009/10:U314 (m)* om ett ökat samarbete i Östersjön önskar motionären att regeringen verkar för de åtgärder som framförts i resolutionen från den 18:e parlamentariska Östersjökonferensen som hölls den 31 augusti–1 september 2009 i Nyborg, Danmark. Resolutionen innehåller ställningstaganden om sjösäkerhet, klimatförändringar, energifrågor, civil säkerhet och ökad arbetskraftsmobilitet.

Utskottets överväganden

Utskottet välkomnar Östersjöstrategin och anser att den är av stor vikt, inte minst inom miljöområdet. Strategin kan bidra till ett fördjupat och förbättrat samarbete mellan länderna i Östersjöregionen, vilket även regeringen konstaterar i sin utrikespolitiska deklaration 2010. Fler än 100 miljoner människor som i dag lever och verkar i Östersjöregionen berörs av strategin, vars syfte är att skapa en renare och mer hållbar miljö, skapa säkrare och effektivare energimarknader, öka konkurrenskraften och tillgängligheten samt bidra till en säkrare Östersjöregion. Att Lissabonfördraget introducerar territoriell sammanhållning som ett mål för EU:s sammanhållningspolitik understryker ytterligare relevansen i strategin.

Utskottet konstaterar vidare att EU:s Östersjöstrategi, som antogs under det svenska ordförandeskapet vid Europeiska rådets möte den 29–30 oktober 2009, har ett brett stöd. Behovet av en strategi, dels för att skydda Östersjön, dels för att dra full nytta av möjligheterna i regionen, har framgått tydligt då det är uppenbart att ingen på egen hand kan genomföra alla de åtgärder som behövs. Sedan tidigare finns en rad nätverk och samarbeten på många områden i regionen, bl.a. EU:s nordliga dimension och Helsingforskommissionen (Helcom), och utskottet understryker vikten av samverkan med dessa och att man tar till vara den kunskap och erfarenhet som finns. Detta är inte minst viktigt vad gäller samarbetet med Ryssland som är det enda land runt Östersjön som inte är medlem i EU. Befintliga väl fungerande strukturer, huvudsakligen men inte enbart inom den nordliga dimensionen, ger en ram som EU kan använda för att utöka samarbetet. Som framgår av kommissionsdokumentet KOM(2009) 248 och av

rådets slutsatser från ovan nämnda möte finns en förhoppning om att EU:s strategi för Östersjön kan utgöra ett exempel för andra regioner i EU på hur man kan hantera specifika problem och utmaningar. Östersjön ses som ett bra exempel på en makroregion, dvs. ett område som innefattar ett antal administrativa regioner men med tillräckligt många gemensamma frågor för att det ska vara berättigat med en gemensam strategi. Som utskottet framhöll som positivt redan i sitt utlåtande 2009/10:UU5 bygger Östersjöstrategin på en budgetrestriktiv grund.

Handlingsplanen för EU:s Östersjöstrategi, SEK(2009) 712, innehåller 15 prioriterade områden som är indelade i fyra huvudgrupper: 1) skapa en hållbar miljö, 2) öka tillväxt och välbefinnande, 3) öka tillgängligheten och attraktionskraften samt 4) förbättra säkerheten och tryggheten i området. Utskottet noterar att Sverige under punkt 1 har fått ansvar för att koordinera minskningen av farliga ämnen i Östersjön. Vidare ska Sverige tillsammans med Polen under punkt 2 samordna insatser vad gäller forskning och innovationer. Under samma punkt ska Finland, Litauen och Sverige koordinera hållbara insatser vad gäller jordbruk (Finland), skogsbruk (Litauen) och fiske (Sverige). Under punkt 3 har Sverige tillsammans med Litauen uppdragits att koordinera initiativ som berör förbättrade interna och externa transportvägar. Utskottet förutsätter att Sverige tar en aktiv roll i genomförandet av Östersjöstrategin liksom att man utnyttjar eventuella synergieffekter som kan uppkomma under det svenska ordförandeskapet i Helcom den 1 juli 2010–30 juni 2012. Vidare ingår det i uppdraget för Sidas Östersjöenhet att underlätta genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen.

I motion 2009/10:U340 tas Nord Streams gasledning i Östersjön upp. Regeringen beslutade om att tillåta Nord Stream att lägga ut två rörledningar för transport av naturgas på internationellt vatten inom svensk ekonomisk zon den 5 november 2009. Utskottet behandlar inte detta gasledningsprojekt i betänkandet då projektet inte omnämns i Östersjöstrategin eller i skrivelsen. I motion 2009/10:U340 uttrycks även kritik vad gäller nedläggning av generalkonsulaten i Kaliningrad, Gdansk och Hamburg. Utskottet behandlar inte heller denna frågeställning i betänkandet då det faller utanför EU:s Östersjöstrategi. Frågan om svensk utrikesrepresentation hanteras regelmässigt i utskottet genom samråd med Utrikesdepartementet och behandlas i riksdagen av konstitutionsutskottet inom ramen för utgiftsområde 1 Regeringskansliet, vanligtvis med yttrande från utrikesutskottet.

Vad gäller övriga frågeställningar i motion 2009/10:U340 yrkande 55 och motion 2009/10:U314 konstaterar utskottet att EU:s strategi för Östersjöområdet väl täcker in dessa. Konkreta åtgärdsplaner finns inom vart och ett av de 15 ovannämnda prioriterade områdena i handlingsplanen, totalt ett 80-tal, och även om det i dagsläget är för tidigt att ta del av konkreta resultat anser utskottet att arbetet med genomförandet har inletts på det seriösa sätt som kan förväntas. Av slutsatserna från Europeiska rådets

möte den 29–30 oktober 2009 framgår att kommissionen uppmanas att lägga fram en lägesrapport för rådet senast i juni 2011. I avvaktan på denna rapport avstyrker utskottet härmed motionerna 2009/10:U340 (*s*) yrkande 55 och 2009/10:U314 (*m*).

Utskottet har i övrigt inget att anföra med anledning av skrivelse 2009/10:159. Den kan därmed läggas till handlingarna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2009/10:159 Genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009

2009/10:U314 av Kent Olsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för ökat samarbete i Östersjöregionen.

2009/10:U340 av Urban Ahlin m.fl. (s):

55. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 8.6 Östersjön.